

RETORYKA W KOMUNIKACJI AUDOWIZUALNEJ

Dane podstawowe

Nazwa przedmiotu	Retoryka w komunikacji audiowizualnej
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Rhetoric in Audiovisual Communication
Kierunek studiów	Retoryka
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	I stopień
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	stacjonarne
Dyscyplina	Filozofia
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	dr Artur Mamcarz-Plisiecki
---	----------------------------

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
wykład	30	VI	5
ćwiczenia	30	VI	

Wymagania wstępne	Ogólna wiedza z retoryki. Znajomość podziałów retorycznych
-------------------	--

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1. Zapoznanie się z możliwościami retoryki jako narzędzia analizy i interpretacji.
C2. Nabycie umiejętności analizowania komunikacji audiowizualnej.
C2. Nabycie zdolności oceny komunikatów audiowizualnych.

Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Ma uporządkowaną wiedzę ogólną obejmującą terminologię, teorie i metodologię z zakresu retoryki przekazów audiowizualnych.	K_W03
W_02	Ma podstawową wiedzę o instytucjach stosujących audiowizualną komunikację retoryczną, orientację we współczesnych formach przekazów retorycznych.	K_W10
W_03	Zna metody i narzędzia badań stosowane w różnych formach audiowizualnej komunikacji retorycznej.	K_W14
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Umie samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać umiejętności badawcze w zakresie retoryki przekazów audiowizualnych.	K_U03
U_02	Potrafi rozpoznawać różne formy i metody perswazji retorycznej w przekazach audiowizualnych i dokonywać ich krytycznej analizy i interpretacji w świetle zdobytej wiedzy teoretycznej z zakresu retoryki.	K_U05

U_03	Potrafi porozumiewać się z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami z zakresu retoryki stosowanej. Posiada umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.	K_U07
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z postępowaniem się przekazami audiowizualnymi.	K_K04

Opis przedmiotu/ treści programowe

<p>WYKŁAD:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Semiotyczny wymiar retoryki. 2. Retoryka wobec dzieła audiowizualnego. 3. INVENTIO dzieła multimedialnego: <ul style="list-style-type: none"> - narracja multimedialna, - argumentacja w mediach. 4. DISPOSITIO dzieła multimedialnego (struktura wizualna): <ul style="list-style-type: none"> - ekspozycja (początek), - kulminacja (środek), - rozwiązanie (koniec). 5. ELOCUTIO dzieła multimedialnego: <ul style="list-style-type: none"> - stopniowanie, - powtórzenie, - antyteza, - metafora, - symbol. 6. Język filmu – zarys. <p>ĆWICZENIA:</p> <p>Analizy powyższych zagadnień na przykładach fragmentów wybranych filmów i form audiowizualnych.</p>
--

Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01 W_02	wykład kursoryczny	egzamin ustny	protokół
W_03	praca z tekstem	praca pisemna	oceniony tekst pracy
UMIEJĘTNOŚCI			
U_01	praca z tekstem	praca pisemna	oceniony tekst pracy
U_02 U_03	analiza i dyskusja	obserwacja	karta pracy
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01	analiza i dyskusja	obserwacja	karta pracy

Kryteria oceny, wagi...

Wykład – egzamin ustny – 100%

Ćwiczenia – zaliczenie pisemne (retoryczna analiza filmu) – 75%

Aktywność na ćwiczeniach – 25%

Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	Wykład (30), Ćwiczenia (30)
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	Wykład (45), Ćwiczenia (45)

Literatura

Literatura podstawowa
<ol style="list-style-type: none">1. R. Barthes, Retoryka obrazu, przeł. Z. Kruszyński, „Pamiętnik Literacki”, 1985 nr 3.2. B. Bergstrom, Komunikacja wizualna, przeł. J. Tarnawska, Warszawa 2009.3. B. Block, Opowiadanie obrazem. Tworzenie wizualnej struktury w filmie, telewizji i mediach cyfrowych, przeł. M. Kuczbajska, Warszawa 2010.4. P. Lewiński, Retoryka reklamy, Wrocław 2008.5. J. Plisiecki, Film i sztuki tradycyjne, Lublin 2010.
Literatura uzupełniająca
<ol style="list-style-type: none">1. B. Fijołek-Lubczyńska, Retoryczność w filmowych światach Andrzeja Fidyka, Łódź 2016.2. W. Godzic, Komunikowanie filmowe a retoryka [w:] Film: tekst i kontekst, red. A. Helman, Katowice 1982.3. M. Hendrykowski, Semiotyka ruchomych obrazów, Poznań 2014.4. L. Manovich, Język nowych mediów, przeł. P. Cypryański, Warszawa 2006.5. J. Płużewski, Język filmu, Warszawa 2008.

WPROWADZENIE DO RETORYKI

Dane podstawowe

Nazwa przedmiotu	Wprowadzenie do retoryki
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Introduction to Rhetoric
Kierunek studiów	Retoryka
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	I stopień
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	stacjonarne
Dyscyplina	filozofia
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	Prof. dr hab. Piotr Jaroszyński
---	---------------------------------

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
wykład	30	I	6
ćwiczenia	30	I	

Wymagania wstępne	-
-------------------	---

Cele kształcenia dla przedmiotu

C 1. Zapoznanie się z systemem retoryki klasycznej.
C 2. Zrozumienie znaczenia retoryki w europejskiej kulturze.
C 3. Zrozumienie potrzeby rozwijania kultury logosu (racjonalnego posługiwania się słowem).

Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Student ma podstawową wiedzę o miejscu i znaczeniu retoryki w relacji do różnych nauk i umiejętności oraz jej specyfice przedmiotowej i metodologicznej.	K_W01
W_02	Zna podstawową terminologię z zakresu retoryki.	K_W02
W_03	Ma uporządkowaną wiedzę ogólną obejmującą teorie retoryki klasycznej na tle podstawowych zagadnień filozofii, filozofii kultury i kultury języka; ma wiedzę w zakresie podstaw retoryki stosowanej (retoryki dyskursu publicznego, retoryki w kulturze).	K_W03
W_04	Ma podstawową wiedzę o wzajemnych powiązaniach różnych dziedzin retoryki i ich związkach z szerszym kontekstem nauk filozoficznych, humanistycznych i społecznych.	K_W05
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Potrafi posługiwać się podstawową aparaturą pojęciową i teoretyczną w zakresie retoryki.	K_U04
U_02	Potrafi rozpoznawać różne formy wypowiedzi retorycznych i	K_U05

	dokonywać ich krytycznej analizy i interpretacji w świetle zdobytej wiedzy teoretycznej z zakresu retoryki.	
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Jest gotów do podejmowania odpowiedzialności za własną pracę w dziedzinie kultury słowa, odpowiedzialności za dobro wspólne, a także pielęgnowania etosu wykonywanego zawodu	K_K03

Opis przedmiotu/ treści programowe

<p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Miejsce retoryki w kulturze zachodniej. 7. Starożytne koncepcje retoryki. 8. Inwencja retoryczna (inventio). 9. Plan (dispositio). 10. Styl (elocutio). 11. Zasady wygłaszania przemówień. 12. Znaczenie pamięci w oratorstwie. 13. Ćwiczenia oratorskie. 14. Kultura czytania i wygłaszania. <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. System retoryki klasycznej. 7. Retoryka w kulturze zachodniej Europy. 8. Elementy i składniki inventio. 9. Elementy dispositio. 10. Elementy elocutio. 11. Wybrane teksty klasyczne – fragmenty.
--

Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01 W_03 W_04	wykład kursoryczny	egzamin ustny	protokół egzaminacyjny
W_02	praca z tekstem, dyskusja	praca pisemna	kolokwium
UMIĘTNOŚCI			
U_01	dyskusja	obserwacja	karta pracy
U_02	praca z tekstem	praca pisemna	kolokwium
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01	dyskusja	obserwacja	karta pracy

Kryteria oceny, wagi...

Wykład: Egzamin ustny – 100%

Ćwiczenia: Kolokwia – 75%, aktywność na zajęciach – 25%

Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	30 (wykład) 30 (ćwiczenia)
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	60 (wykład) 60 (ćwiczenia)

Literatura

Literatura podstawowa
6. Arystoteles, Retoryka, Retoryka dla Aleksandra, Poetyka, przeł. H. Podbielski, Warszawa PWN 2008.
7. Cz. i P. Jaroszyński, Kultura żywego słowa. Podstawy retoryki klasycznej: teoria i ćwiczenia, Szczecinek 2008.
8. M. Korolko, Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny, Warszawa 1990.
Literatura uzupełniająca
1. H. Kiereś, Kultura klasyczna wobec postmodernizmu [w:] Tegoż, U podstaw życia społecznego. Personalizm czy socjalizm, Radom 2001.
2. J. Z. Lichański, Retoryka. Historia – teoria – praktyka, t. 1, Warszawa 2007.
3. K. Tuszyńska, Oratorstwo i retoryka grecka z wyborem tekstów źródłowych, Poznań 2016.

TEORIA PERSWAZJI

Dane podstawowe

Nazwa przedmiotu	Teoria perswazji
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Theory of Persuasion
Kierunek studiów	Retoryka stosowana
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	I stopnia
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	stacjonarne
Dyscyplina	filozofia
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	dr Artur Mamcarz-Plisiecki
---	----------------------------

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
konwersatorium	30	V	3

Wymagania wstępne	Ogólna wiedza dotycząca retoryki. Znajomość podziałów retorycznych.
-------------------	---

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1. Zapoznanie się z retoryczną teorią perswazji
C2. Nabycie umiejętności analizy tekstów perswazyjnych
C3. Nabycie zdolności oceny jakości oddziaływania perswazyjnego

Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Ma uporządkowaną wiedzę ogólną obejmującą różne koncepcje perswazji – psychologiczną, lingwistyczną, retoryczną.	K_W03
W_02	Ma podstawową wiedzę o wzajemnych powiązaniach różnych ścieżek perswazji (logos – ethos – pathos) i ich związkach z antropologią (rozum – wola – emocje) i teorią komunikacji.	K_W05
W_03	Zna i rozumie podstawowe, wybrane metody interpretacji różnych form komunikacji perswazyjnej.	K_W07
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Potrafi pozyskiwać, analizować, porządkować i wykorzystywać informacje dotyczące perswazji i przekonywania.	K_K01
U_02	Potrafi rozpoznawać różne formy i metody perswazji retorycznej i dokonywać ich krytycznej analizy i interpretacji w świetle zdobytej wiedzy teoretycznej z zakresu retoryki.	K_U05
U_03	Prawidłowo posługuje się systemami normatywnymi, zwłaszcza moralnymi w ocenie komunikacji perswazyjnej. Dostrzega różnice między perswazją a manipulacją i propagandą.	K_U10

KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z perswazją, przekonywaniem i nakłanianiem.	K_K04

Opis przedmiotu/ treści programowe

15. Perswazja, przekonywanie, manipulacja, propaganda, agitacja – podstawowe ustalenia terminologiczne.
16. Dyscypliny wiedzy zajmujące się perswazją i przekonywaniem – językoznawstwo, psychologia, retoryka.
17. Trzy „ścieżki” perswazji – logos – ethos – pathos.
18. Teksty perswazyjne – analiza.
19. Wybrane formy reklamy – analiza.
20. Wybrane wystąpienia perswazyjne polityków – analiza.
21. Ukryte formy perswazji – analiza.

Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01 W_02	wykład konwersatoryjny	praca pisemna	kolokwium
W_03	praca z tekstem	praca pisemna	oceniony tekst pracy pisemnej
UMIEJĘTNOŚCI			
U_01 U_02 U_03	analiza i dyskusja w grupie	obserwacja	karta pracy
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01	analiza i dyskusja w grupie	obserwacja	karta pracy

Kryteria oceny, wagi...

Pisemna praca zaliczeniowa – 50 %

Kolokwium – 25 %

Aktywność na zajęciach – 25 %

Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	30
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	60

Literatura

Literatura podstawowa
12. R. Cialdini, Wywieranie wpływu na ludzi teoria i praktyka, przeł. B. Wojciszke, Gdańsk 2016.
13. M. Korolko, Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny, Warszawa 1990.
14. A. Stefańczyk, <i>Pisteis</i> w argumentacji retorycznej u Arystotelesa, „Roczniki Humanistyczne” tom

XLVIII, 2000, z. 3, s. 21-31.

Literatura uzupełniająca

9. A. Kampka, Perswazja w języku polityki, Warszawa 2009.
10. P. Lewiński, Retoryka reklamy, Wrocław 2008.
11. Perswazja. Perspektywa psychologiczna, red. T. Brock, M. Green, przeł. T. Sieczkowski, M. Kowaleczko-Szumowska, Kraków 2007.

ETHOS W RETORYCE

Dane podstawowe

Nazwa przedmiotu	Ethos w retoryce
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Ethos in Rhetoric
Kierunek studiów	Retoryka
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	I stopień
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	stacjonarne
Dyscyplina	Filozofia
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	dr Artur Mamcarz-Plisiecki
---	----------------------------

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
konwersatorium	30	VI	3

Wymagania wstępne	Ogólna wiedza z retoryki. Wiedza z zakresu teorii perswazji.
-------------------	--

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1. Zapoznanie się z zasadami oddziaływania perswazyjnego przez ethos.
C2. Nabycie umiejętności analizowania wypowiedzi z zakresu „kreowania wizerunku”.
C2. Nabycie zdolności oceny jakości argumentacji i perswazji retorycznej.

Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Ma podstawową wiedzę o wzajemnych powiązaniach różnych form oddziaływania retorycznego i ich związkach z szerszym kontekstem nauk filozoficznych, humanistycznych i społecznych.	K_W05
W_02	Ma podstawową wiedzę o człowieku – nadawcy retorycznego przekazu – jako podmiocie różnych struktur społecznych zwłaszcza związanych z komunikacją retoryczną.	K_W12
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Posiada podstawowe umiejętności badawcze w zakresie retorycznego komunikowania osobowego, obejmujące umiejętność postawienia problemu, określenia i doboru metod, narzędzi badawczych oraz zredagowanie i zaprezentowanie wyników tych badań.	K_U02
U_02	Potrafi rozpoznawać różne formy i metody perswazji retorycznej, w szczególności poprzez ethos, i dokonywać ich krytycznej analizy i interpretacji w świetle zdobytej wiedzy teoretycznej z zakresu retoryki.	K_U05

KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z oddziaływaniem retorycznym na innych.	K_K04

Opis przedmiotu/ treści programowe

12.Wprowadzenie – ethos jako kategoria retoryczna 13.Znaczenie ethosu w perswazji 14.Ethos a autorytet 15.Ethos a „kreowanie wizerunku” 16.Analizy i dyskusje – tzw. studia przypadków: <ul style="list-style-type: none"> 4. ethos w dziennikarstwie (kompetencje publicysty) 5. ethos w polityce (kategoryczność wypowiedzi) 6. ethos „zinstytucjonalizowany” (wystąpienia oficjalne) 7. ethos w reklamie (perswazja) 8. ethos a tzw. coaching 9. ethos w Kościele 10.ethos w nauce
--

Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01 W_02	dyskusja	obserwacja	karta pracy
UMIĘTNOŚCI			
U_01 U_02	praca z tekstem	praca pisemna	ocena tekstu pracy
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01	analiza i dyskusja	obserwacja	karta pracy

Kryteria oceny, wagi...

Praca pisemna na zaliczenie (analiza ethosu retorycznego) – 75%

Aktywność na zajęciach (dyskusja, argumentacja) – 25%

Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	30
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	60

Literatura

Literatura podstawowa
22.Arystoteles, Retoryka, Retoryka dla Aleksandra, Poetyka, przeł. H. Podbielski, Warszawa PWN 2008. Wstęp tłumacza, księga II.
Literatura uzupełniająca

- 15.J. Warchala, *Retoryka w obszarze public relation*, w: *Retoryka*, red. M. Barłowska, A. Budzyńska-Daca, P. Wilczek, Warszawa 2009.
- 16.J.M. Bocheński, *Co to jest autorytet?*, w: *Logika i filozofia. Wybór pism*, naukowo opracował J. Parys, Warszawa 1993.

SZTUKA PISANIA TEKSTÓW UŻYTKOWYCH

Dane podstawowe

Nazwa przedmiotu	Sztuka pisania tekstów użytkowych
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	The Art of Writing of Useful Texts
Kierunek studiów	Retoryka
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	I stopień
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	stacjonarne
Dyscyplina	Filozofia
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	dr Artur Mamcarz-Plisiecki
---	----------------------------

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
ćwiczenia	30	III	3

Wymagania wstępne	-
-------------------	---

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1. Zapoznanie się z zasadami tworzenia dobrego tekstu.
C2. Nabycie umiejętności pisania poprawnych, rzeczowych i interesujących tekstów.
C3. Nabycie zdolności analizy i oceny jakości tekstów.

Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Zna i rozumie podstawowe, wybrane metody interpretacji różnych form komunikacji retorycznej, zwłaszcza w zakresie tekstów użytkowych w obszarach dyskursu publicznego.	K_W07
W_02	Ma podstawową wiedzę o specyfice komunikacji językowej i jej społecznych funkcjach.	K_W11
W_03	Zna metody i narzędzia badań (analizy interpretacji i oceny) tekstów.	K_W14
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Posiada umiejętność przygotowania typowych prac pisemnych, prezentacji z wykorzystaniem argumentacji, teorii oraz różnych źródeł dotyczących szczegółowych zagadnień retorycznych.	K_U08
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Potrafi odpowiednio określić priorytety służące realizacji wybranego przez siebie lub innych zadania w tworzeniu retorycznego i użytkowego tekstu.	K_K03

Opis przedmiotu/ treści programowe

Ćwiczenia zostały pomyślane jako zajęcia praktyczne. Studenci piszą różne teksty. Na zajęciach je analizujemy, omawiamy i oceniamy.

Zagadnienie teoretyczne:

Cechy dobrego tekstu – dyskusja.

Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01 W_02 W_03	praca z tekstem	praca pisemna	oceniony tekst pracy
UMIEJĘTNOŚCI			
U_01	analiza tekstu	praca pisemna	karta pracy
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01	dyskusja	obserwacja	karta pracy

Kryteria oceny, wagi...

Praca pisemna na zaliczenie – 50%

Praca pisemna na ćwiczenia do analizy – 25%

Aktywność na zajęciach – 25 %

Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	30
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	60

Literatura

Literatura podstawowa
17.R. Pawelec, D. Zdunkiewicz-Jedynak, Poradnik. Jak pisać?, Warszawa 2007.
Literatura uzupełniająca
23.Praktyczna stylistyka nie tylko dla polonistów, red. E. Bańkowska, A. Mikołajczuk, Warszawa 2003.
24.Sztuka pisania, przeł. J. Mach, Łódź 1996.